

Mücahit, Mustafa (2021). Ailede Mahremiyet Eğitimi. Ankara: Sonçağ Akademi, 181 s.

Saadet İDER*

E-mail: sciftkat@erbakan.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8826-4849>

Mahremiyet, Yaratıcı tarafından insanoğluna belirli hususları koruması ya da gizli tutması yönünde tanımlanmış dinî bir sorumluluk alanıdır. Bu sebeple mahremiyet, kişisel ve toplumsal korunumu tesis eden ilahi kaynaklı bir olgudur. Dolayısıyla mahremiyet eğitimi de dinî referanslardan beslenmesi gereken bir din eğitimi faaliyetidir.

Mahremiyet eğitimi konusunda yapılmış dinî araştırma sayısı ne yazık ki sınırlıdır. Özellikle din eğitimi disiplini tarafından bu konunun ele alınması gerek ebeveynlere gerek eğitimcilere rehberlik etmesi yönüyle büyük bir ihtiyaç durumundadır. Bu anlamda Mustafa Mücahit tarafından kaleme alınan Ailede Mahremiyet Eğitimi isimli çalışma, ilgili kimselerin bu konudaki eğitim ihtiyacına cevap verecek niteliktedir.

Mustafa Mücahit'in ailede sunulan din eğitimi konusuna ayrı bir önem verdiği görülmektedir. "Ailede Mahremiyet Eğitimi" isimli eseri mahremiyet eğitimi konusunda basılmış ilk bilimsel çalışma olması yönüyle önem taşımaktadır.

"Ailede Mahremiyet Eğitimi" isimli çalışma, modern yaşamın kişilerin mahremiyet anlayışında sebep olduğu çözülmeye dikkat çekerek bu konuda ailelerde bir farkındalık oluşturmak ve mahremiyet eğitimi sunan anne/babalara ve eğitimcilere rehberlik etmek amacıyla kaleme alınmıştır. Eser iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde mahremiyet kavramı tanımlanmakta ve mahremiyet olgusunun kapsamına yer verilmekte; ikinci bölümde ise ailede sunulan mahremiyet eğitiminin önemi, içeriği ve ilkeleri yer bulmaktadır. Eserin içeriği mahremiyet kavramının tanımından başlayarak mahremiyet eğitiminin inceliklerine kadar uzanan tümevarımsal bir yaklaşımla ve teorik bir analizle ortaya konulmaktadır.

Eserin dil ve anlatım yönünden okuyucuyu tatmin edecek düzeyde güçlü olduğu görülmektedir. Çalışmanın özellikle aileler için kaleme alındığı göz önünde bulundurulduğunda, çalışmanın bütününde hedef kitlenin anlayabileceği ölçüde açık ve akıcı bir dil kullanıldığı dikkat çekmektedir. Yazar, içerik sunumunda ayet ve hadislerden

* Öğr. Gör. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı.

yararlanmış, onları eğitsel açıdan yorumlamıştır. Eserde yer yer edebî bir alıntı ya da kısa bir diyalog vb. eğitsel açıdan işlev taşıyan unsurlara yer vererek hem anlatımı süslemiş hem de okuyucunun dikkatini çekmiştir. Ayrıca müellifin yazım sürecinde oldukça titiz davrandığı, çalışmanın imlâ ve yazım hatalarından arınık olduğu fark edilmiştir. Bunun yanı sıra, eserde çok sayıda kaynağa başvurulduğu ve çoğunlukla birincil kaynaklardan yararlandığı görülmüştür.

Ailede Mahremiyet Eğitimi isimli çalışma, mahremiyetin kaynağının Yüce Allah olduğunu ortaya koyarak mahremiyet eğitimi de dinî hükümlerle temellendirmektedir. Mahremiyet eğitiminde ailelerin çoğunlukla toplumsal kabulleri ya da kısıtları referans aldığı göz önüne alındığında, İslam temelli eğitim ihtiyacı kendini açıkça göstermektedir. Müellife göre, mahremiyet eğitimi zihin, kalp ve nefis eğitimi içine alan bir din eğitimidir. Bu yönüyle insanın bedensel, bilişsel ve ruhsal açıdan her yönüyle eğitilmesi, İslam eğitim anlayışına uygun düşmektedir.

Mahremiyet toplumsal zeminde genellikle cinsiyet ve cinsellik ile anlamlandırılmaktadır. Bu sebeple mahremiyet eğitiminin de bir cinsiyet/cinsellik eğitimi olduğu düşünülmektedir. Dinî araştırmalarda dahi bu yönde bir anlayışa rastlamak mümkündür (Diler, 2014). Eserin müellifi de mahremiyet eğitiminin cinsel eğitimi içerdiği yönünde bir görüş bildirmektedir. Ancak cinsel eğitim, amacı ve içeriği yönüyle mahremiyet eğitiminden ayrılmaktadır. Çünkü cinsel eğitimin amacı “bireylerin cinsel davranışlarının pozitif sonuçlarına ulaşip negatif sonuçlarından uzak kalmalarını sağlamaktır” (*Kanada Cinsel Sağlık Eğitim Rehberi*, 2008). Ayrıca “biyoloji, kişiler arası ilişkiler, cinsel gelişim, cinsel yönelim ve cinsel davranış, CYBH, üreme sağlığı, cinsiyet rolleri, çekicilik, mahremiyet, beden imgesi, cinsellikle ilgili tutumlar ve değerler” cinsel eğitimin içeriğinde yer bulan konulardır (Gölbaşı, 2003). Oysa ki mahremiyet eğitimi, cinsel eğitimde olduğu gibi ne cinsel sağlığı önelemede ne de içeriğini üreme sağlığı ve cinsel davranışlar ile sınırlamaktadır. Dolayısıyla mahremiyet eğitimi ve cinsel eğitimin iki ayrı eğitim alanı olduğunu kabul ederek birbirlerine olan etkilerini tartışmak daha anlamlı bulunmaktadır.

Mahremiyet alanyazında farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır (Belsey, 1998; Dolgun, 2008). Mezkûr eserde ise “beden, mekân, bilgi, özel alan ve teknoloji mahremiyeti” şeklinde bir sınıflama karşımıza çıkmaktadır. Esasında özel alan mahremiyeti beden, mekân ve bilgi mahremiyetini de içine alan çatı bir kavram olarak kabul edilebilir. Ancak yazar bu başlık altında kişisel alana yönelik müdahale konusuna yer vermiştir. Aynı bir isimlendirme yerine özel alana yapılan müdahalelerin ilgili mahremiyet çeşitleri altında sunulabileceği düşünülmektedir. Diğer taraftan, eserde “teknoloji mahremiyeti” adıyla yeni bir isimlendirme dikkat çekmektedir. Literatürde yer etmiş “dijital mahremiyet” kavramı yerine yeni bir kavramın üretilmesi, farklı bir tanımlama ya da anlamlandırma ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Ancak eserde teknoloji mahremiyetinin, dijital mahremiyet ile aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir.

Mahremiyet, Yüce Allah tarafından her iki cinse tanımlanmış dinî bir sorumluluktur. Bu sebeple mahremiyeti, özellikle de beden mahremiyetini sadece kadına atfeden toplumsal kabuller dinî hükümleri göz ardı etmektedir. Eserde, kadının beden mahremiyetine dair dinî hükümlerin erkeğe kıyasla daha kapsamlı olduğu dile getirilmekte; ancak her iki cinsin de aynı şekilde sorumlu olduğuna dikkat çekilmektedir. Benzer şekilde, mahremiyet eğitiminde erkek ve kız çocuğuna aynı özenle yaklaşılması gerektiği ifade edilmektedir. Müellifin her iki cinse yönelik müspet söylem ve yaklaşımı, erkeği yücelten toplumsal yargıları İslam'a dayandırma yanılığını kırmak için oldukça anlamlı ve etkilidir.

Mahremiyet, kişiyi hem başkalarından hem de kendisinden koruyan bir mekanizmadır. Zira, kişisel değerler dışarıdan olduğu kadar içsel dürtü ve isteklerle de zarar görebilmektedir. Ancak eserde mahremiyeti ihlal eden durumlar, kişinin maruz kalacağı dışsal müdahaleler ile sınırlandırılmıştır. Tecessüs, iftira, gıybet, istihza vb. davranışların İslam dininde hoş görülmediği ve mahremiyeti ihlal ettiği, ilgili hükümlerle ortaya konulmuştur. Bunun yanında, mahremiyetin sadece başkaları tarafından değil, kişinin kendisi tarafından da ihlal edilebileceği eserin farklı bölümlerinde ifade edilmektedir. Ancak kişinin kendi mahremiyetini ihlal ettiği durum ve davranışlara, ilgili konu içerisinde özellikle yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Zira, günümüzdeki mahremiyet problemlerinin çoğu kişinin kendi ihmali ve teşhiri sebebiyle ortaya çıkmaktadır. Özellikle anne-babaların bu konudaki duyarsızlığı, onların yetiştireceği çocukların ve gençlerin de mahremiyet hususundaki dikkatsizliğini beraberinde getirmektedir. Bu sebeple mahremiyet eğitiminin muhatabı öncelikle yetişkinler, özellikle de ebeveynler olmalıdır.

Mahremiyet eğitimi hususunda ailelerin bilgi yoksunluğu, onları pedagojik açıdan yanlış tutum ve davranışlara sürükleyebilmektedir. Bu anlamda anne/babalar ciddi bir rehberliğe ihtiyaç duymaktadır. Mahremiyet eğitimi adıyla ailelerin çocuklara ve gençlere sunduğu yanlış öğretiler ya da sınırlamalar, muhatabı mahremiyeti hiçe sayan durumlara itebilmektedir. Bu sebeple eserde mahremiyet eğitiminin ilkelerine dikkat çekilmektedir. Yalın bir bilgi aktarımından ibaret olmayan mahremiyet eğitimi, muhatabın duygu ve ihtiyaçlarını dikkate almayı; sosyal ilişkilerini ve ilgi alanlarını denetlemeyi gerektiren bir sorumluluktur. Bunu yaparken ailelerin çocuğa karşı duygularını kontrol etmesi ve örnek davranış sergilemesi, onların da aynı tutum ve davranışı modellemesi için gereklidir. Müellifin bu konuda ortaya koyduğu ilke ve incelikler, ailelerin eğitim sürecine ve muhatabına karşı farkındalık düzeyini artıracak niteliktedir.

Mahremiyet eğitiminde muhatabın belirli davranışları kazanması için elverişli olan kritik dönemler vardır. Eserde, eğitim sürecinde kritik dönemlerin dikkate alındığı ve çocuğun gelişim dönemlerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak hedef davranışlar belirlendiği görülmektedir. Genellikle hedef davranış için alt bir yaş sınırı ya da bir yaş aralığı tayin edilmekte ve ailelerin o dönemde yapması gerekenler zikredilmektedir. Çocukların gelişim hızı ve özellikleri birbirinden farklı olsa da ilgili kazanımların ortalama bir gelişim aralığında belirtilmesi önem taşımaktadır.

Mahremiyet eğitimi, aileler tarafından çoğunlukla muhatabın karşı cinsten sakındırılması ve bedeninin karşı cinsle karşılaşmaması üzerine anlamlandırılmaktadır. Çoğu ebeveyn bu konudaki öğretilerini İslam hükümlerine dayandırsa dahi, ilgili hükümlerin özünü anlamamakta ve Yüce Allah'ın belirlediği sınır ve yasakların aslında muhatabı bedensel, duygusal ve düşünsel açıdan koruduğunu bilmemektedir. Bu sebeple mahremiyet eğitiminde çocuklara ve gençlere dinî yasak ve sınırların aktarımı değil, ilgili hükümlerin sağlayacağı kişisel ve toplumsal faydaya dikkat çekilerek sunulması gerekmektedir. Müellifin, bu anlayışa uygun olarak içselleştirilmiş bir eğitimin gereğine değindiği görülmektedir. Çünkü mahremiyet eğitiminde muhatap, dinî emir ve yasakları kişisel ve toplumsal açıdan anlamlandırdığı ve eğitim sürecinde bilişsel ve duyuşsal bir tatmin yaşadığı sürece anne-babasının öğretilerine riayet edecektir.

Mahremiyet eğitiminde anne-babalar genellikle tavsiye ve telkinden ziyade, yasaklama ve sınırlama yoluna başvurmaktadır. Özellikle hedef davranışları İslam hükümlerine dayandıran aileler, yanlış söylem, yöntem ve yaklaşımlarla muhatabı mahremiyet duyarlılığından, dahası İslam dininden uzaklaştırabilmektedir. Bu sebeple dinî hassasiyet taşıyan aileler için mahremiyetin yalın bir örtünme ve sakınma davranışından ibaret olmadığı, mahremiyet eğitiminin de yalnızca örtünmeyi ve sakınmayı tavsiye ederek sunulamayacağı anlatılmalıdır. Anne-babaların öncelikle kendilerinin dinî hükümleri doğru anlaması ve doğru uygulaması, bunun sonrasında çocuklarına eğitim sunmaları gerekmektedir. Bu konuda ebeveynlerin eğitim ihtiyacına cevap verebilmek için din eğitimi araştırmacılarına büyük sorumluluk düşmektedir.

Ailede Mahremiyet Eğitimi isimli eser, mahremiyet eğitiminde ailenin taşıdığı sorumluluğa dikkat çekerek İslam'ın mahremiyete ve mahremiyet eğitimine verdiği önemi ilgili hükümlerle ortaya koymaktadır. Mahremiyet eğitiminin bir din eğitimi faaliyeti olduğunu vurgulayan müellif, bu eğitimin İslam eğitim anlayışına uygun şekilde verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Dinî araştırmalarda İslam temelli eğitim söylemine duyulan ihtiyaca cevap veren bu çalışmanın, ebeveynler için bir rehber ve araştırmacılar için bir kaynak niteliği taşıdığına inanılmaktadır.

Kaynakça

- Belsey, A. (1998). Mahremiyet, Aleniyet, Siyaset. İçinde A. Belsey & R. Chadwick (Ed.), *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar*. Ayrıntı Yayınları.
- Diler, R. (2014). Mahremiyet Eğitimi ve Önemi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 69-98.
- Dolgun, U. (2008). *Şeffaf Hapishane Yahut Gözetim Toplumu*. Ötügen Yayınları.
- Gölbaşı, Z. (2003). Sağlıklı Gençlik ve Toplum İçin Bir Adım: Cinsel Sağlık Eğitimi. *Aile ve Toplum*, 5(6).
- Kanada Cinsel Sağlık Eğitim Rehberi*. (2008). <https://www.canada.ca/content/dam/phac-aspc/migration/phac-aspc/publicat/cgshe-ldnemss/pdf/guidelines-eng.pdf>.